

вих, інноваційних і виробничих підприємств різних типів. Науково-технічний прогрес рухається не розрізненими підприємствами, а їх об'єднаннями, групами, кластерами, мережами з горизонтальними, вертикальними і регіональними зв'язками.

Незважаючи на обрану форму співробітництва у кластері, слід враховувати, що об'єднання підприємств приведе до позитивних зрушень. Зокрема, це позитивно вплине на зайнятість населення в інтенсивних галузях економіки і збільшить долю додаткової валової вартості галузей у виробничому секторі.

Перспектива подальших досліджень. Враховуючи важливість для формування конкурентних переваг розвитку споріднених та підтримуючих галузей, слід сприяти створенню кластерних форм співробітництва. Локальні виробничі системи визнані в світі найбільш ефективним засобом швидкого піднесення економіки на певній території і сприяють використанню природного, технічного і кадрового потенціалу регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Чижиков Г.Д. Национальные бизнес-ассоциации в условиях интеграционной экономики в мировое хозяйство: Монография/ МОН Украины. Донецкий гос ун-т экономики и торговли им. М.И. Туган-Барановского.- Донецк, Норд-Пресс. 2006.-284с.
2. Стратегическое единство: создание синергии организации с помощью сбалансированной системы показателей: Пер. с англ.-М.: ООО «И.Д.Вильямс», 2006.-384с.: ил.-арал.тит.англ.
3. В.М.Шаповал, Р.Н.Аврамчук, О.В.Ткаченко Економіка підприємства: Уведення в спеціальність: Навчальний посібник / За науковою і загальною редакцією д-ра екон. наук, проф. В.А. Ткаченка.- Київ: Центр навчальної літератури, 2003.-288с.
4. Якубовський М.М. Методичні рекомендації щодо впровадження комплексного аналізу та прогнозування ринків продукції промисловості // Зб. Наук. Праць „Формування ринкових відносин в Україні”, №4.-К.: НДЕІ, 2004.-с.57-62

УДК 338.432:339.92

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ М'ЯСНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

М.І.ГУБА – к.е.н., доцент,

Ю.Є.КИРИЛОВ – к.е.н.,

А.О.БОЛІЛА – магістрант, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Розвиток глобалізаційно-інтеграційних процесів спонукає аграрний сектор економіки України визначитися з виробничо-збутовими пріоритетами подальшого функціонування в системі світового господарства. Тваринництво є однією з важливих галузей економіки України, яка бере участь у формуванні продово-

льчої безпеки країни, має важливе соціальне значення: забезпечує робочими місцями та є додатковим джерелом доходу для багатьох селян. Але через зниження рівня селекційно-племінної роботи, погіршення забезпеченості матеріально-технічними ресурсами, кормами, високий рівень витрат у галузі, диспаритет цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, монополізм переробних і торгівельних підприємств, руйнування колишньої заготівельної системи та відсутність нової ринкової торгово-закупівельної інфраструктури, недосконалість кредитного й податкового механізму, законодавчої бази тваринництва в Україні протягом останніх років залишається відсталою й низькорентабельною галуззю сільського господарства.

Виникає необхідність кардинальних змін у структурі виробництва продукції тваринництва, трансформації збиткової, але стратегічно важливої галузі та розвиток її на основі виявлення й нарощування конкурентних переваг галузевого рівня, беручи до уваги досвід економічно розвинутих країн-продуцентів м'ясної продукції.

Стан вивчення проблеми. Питанням розвитку м'ясної галузі України присвячені праці В.І. Бойка, В.Я. Месель-Веселяка, П.Т. Саблука та ін. Особливості функціонування світового ринку м'яса досліджують В.І. Власов, С.М. Кваша та ін. Метою ж даної роботи є виявлення об'єктивних передумов і встановлення перспектив функціонування м'ясної галузі України в системі світового господарства з урахуванням радикальних змін загальнодержавного масштабу і вимог інтеграції у міжнародне економічне співтовариство.

Результати досліджень. Світові потреби в м'ясній продукції постійно зростають, у результаті чого за останні 5 років відбулося поступове збільшення виробництва продукції тваринництва (табл.1). У цілому, аналіз світового балансу м'ясної продукції дозволяє дійти висновку щодо відносної стабільності цього ринку та рівноваги об'ємів світового виробництва й споживання.

Таблиця 1 – Світове виробництво та споживання м'ясної продукції

Показники	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Виробництво, млн.т.:	196,7	198	202,7	207,7	214,1
яловичина і телятина	51,2	50,1	51,3	52	53,4
свинина	86,5	88,9	90,7	92,5	95,2
м'ясо птиці	59	59	60,7	63,2	65,6
Споживання, млн.т.:	193,8	195,1	198,7	202,3	208,2
яловичина і телятина	50,3	49,1	49,8	50,1	51,5
свинина	86,4	88,8	90,2	91,6	94,4
м'ясо птиці	57,2	57,3	58,7	60,6	62,6

У 2006 році світовий ринок м'яса знаходився під впливом фактору захворювань птиці та пов'язаних з цим обмежень, що спричинило тенденцію до розширення торгівельної зони яловичини й свинини. Однак, світовий попит на м'ясо птиці не зменшився внаслідок відносної деше-

визни даного виду продукції, відсутності США на основних ринках яловичини та перепон на шляху до нарощування бразильського експорту. Так, у 2006 році показник виробництва м'яса птиці збільшився на 11% відносно 2002 року і склав 65,6 млн.т. Виробництво яловичини в період з 2002 по 2006 рр. збільшилось на 4%, а м'яса свинини – на 10%. Найбільшу частку в загальному світовому виробництві м'ясної продукції в 2006 році займає свинина, а саме – 95,2 млн.т. або 44,4% від загального об'єму світового виробництва.

Більшість провідних країн-продуцентів м'ясної продукції характеризуються сприятливим економічним середовищем та підвищенням рівня доходів на душу населення, що у свою чергу призводить до зростання інвестицій у виробництво та переробку м'яса. Збільшується фінансування проектів по розширенню переробних підприємств та підвищенню якості виробленої продукції. Унаслідок цього виробництво та експорт м'ясної продукції в останні роки продовжують збільшуватися. У той же час поширення пташиного грипу та губчатої енцефалопатії у великої рогатої худоби призвело до порушення торгівельних потоків з основних країн-експортерів, у першу чергу США та Бразилії, що відбилося на ринковій вартості яловичини та м'яса птиці. У результаті переорієнтації цієї частини споживчого попиту на інші джерела тваринного білка протягом останніх двох років відбувалося підвищення світових цін на свинину.

Згідно зі статистичними даними FAO в 2004-2005 рр. світовий експорт свинини збільшився на 5-8% [1]. У 2006 р. експортні відвантаження із США та Європи збільшилися на 9 і 5% відповідно; експорт свинини із Бразилії, навпаки, зменшився на 18%; імпорт свинини в Японію зменшився через накопичені ресурси замороженої свинини; спостерігається зміцнення конкурентоспроможності нових учасників світового ринку, таких як Польща, Чилі, Мексика. У 2006 р. світове виробництво яловичини збільшилось на 3%, попит – на 2%. Коливання змінюються стосовно окремих країн. Так, в Європі спостерігається зменшення обсягів виробництва та споживання. У США, у країнах Латинської Америки, Китаї та Австралії, навпаки, має місце позитивна тенденція. У США випуск яловичини збільшився на 5%, у Китаї – на 6%, а в Бразилії – на 3%. Виробництво м'яса в Аргентині знаходиться під тиском заборони на експорт. Ситуація відносно експорту та імпорту м'ясної продукції на світовому ринку відображена в табл. 2.

Показники світового імпорту та експорту м'ясної продукції за останні два роки майже ідентичні. Та все ж величина м'ясної продукції, що експортується, перевищує аналогічну величину імпорту на 100 тис.т., як в 2005 р., так і в 2006 р. [2]. Лідерами по обсягу експорту свинини є ЄС (24,5%), що зберігає цю перевагу протягом останніх років, США (22,4%), Бразилія (12,2%). За обсягом імпорту свинини першість, як у 2005 р., так і в 2006 р. тримає США – 500 тис.т. (10%). За прогнозом Міністерства сільського господарства США, світове

виробництво свинини в найближчій перспективі буде збільшуватись. У Німеччині та Нідерландах прогнозують зростання поголів'я свиней, чому сприяє поширення пташиного грипу у світі. На фоні підвищення споживчого попиту на свинину як на альтернативне джерело тваринного білка в 2007 р. прогнозується збільшення виробництва даного виду м'яса.

Таблиця 2 – Світова торгівля м'ясом, млн.т.

Країна	Імпорт		Експорт	
	2005 р.	2006 р.	2005 р.	2006 р.
Всього	20,4	20,6	20,5	20,7
Свинина	4,7	4,9	4,7	4,9
Китай	0,4	0,4	0,5	0,5
ЄС	-	-	1,2	1,2
США	0,5	0,5	1	1,1
Бразилія	-	-	0,7	0,6
Яловичина	6,4	6,6	6,5	6,7
США	1,5	1,5	0,3	0,5
Бразилія	-	-	1,7	1,8
ЄС	0,6	0,5	0,3	0,3
Китай	0,2	0,2	0,1	0,1
Аргентина	-	-	0,7	0,5
Австралія	-	-	1,2	1,3
М'ясо птиці	0,8	0,8	0,8	0,8
Аргентина	0,3	0,3	0,2	0,2
Бразилія	0,2	0,2	0,3	0,3
США	0,3	0,3	0,3	0,3

Найбільша кількість м'яса яловичини, що імпортується, припадає на США і складає незмінну за останні два роки величину у розмірі 1,5 млн.т, або ж 22,7%, від загального об'єму світового імпорту. При цьому частка експорту яловичини з США є невеликою порівняно з іншими країнами – 500 тис.т, або ж 7,5%, у 2006 р. Позитивною тенденцією у цій сфері є збільшення об'єму експорту зі США з 300 тис. т. у 2005 р. до 500 тис. т. у 2006 р. У цілому самозабезпеченість країни м'ясом яловичини є недостатньою, що і зумовлює необхідність здійснювати імпорتنі закупки. Друге місце у світовому імпорті яловичини займає ЄС. При експорті продукції у розмірі 300 тис.т. за останні два роки імпорт здійснювався у розмірі 600 тис.т. у 2005 р. та 500 тис.т. у 2006 р.

Передовим експортером яловичини на світовому ринку виступає Бразилія. Стійкість її положення в якості найбільшого постачальника яловичини на світовий ринок підтверджується високим рівнем інвестицій у бразильський м'ясний сектор та поглибленням його експортної орієнтації. Якщо в 2001 р. країна експортувала лише 11% виробленої яловичини, то в 2006 р. ця частка досягла 21%, що еквівалентно 1,8 млн.т. При цьому зберігається високий потенціал для пода-

льшого зростання виробництва та експорту. Одним із шляхів підвищення ефективності функціонування м'ясного сектору може стати зростаюче використання методу штучного запліднення, оскільки більша частина бразильського поголів'я великої рогатої худоби все ще належить до традиційних порід.

Друге місце за об'ємом експортних відвантажень яловичини займає Австралія, а саме – 1,3 млн.т. у 2006 р. Згідно з даними статистичного бюро Австралії виробництво яловичини знизилось на 1,3% у порівнянні з попереднім роком через скорочення забою, що обумовлене розширенням експорту живих тварин до азіатських країн та зміцненням позицій австралійського долара. Аргентина за обсягом експорту займає третє місце на світовому ринку яловичини. У 2005 році сума експорту становила 1,4 млн. дол. США, при цьому на частку парного м'яса припадає 942 млн. дол., продукцію м'ясопереробки – 141 млн. дол. та субпродукти – 94 млн. дол. США.

Випереджаючі темпи росту торгівлі м'ясом птиці забезпечуються за рахунок зростання поставок з Аргентини, Бразилії, США, Китаю, Таїланду. Світовий експорт м'яса птиці ідентичний показникам його імпорту і складає 800 тис.т. як в 2005 р., так і в 2006 р. при загальному об'ємі світового виробництва 13 млн.т. та 13,3 млн.т. відповідно. Найвищим є попит на м'ясо бройлерів, який значно перевищує попит на індичатину та гусятину. Аналогічна тенденція спостерігається відносно показників світового виробництва, експорту та імпорту вищевказаної продукції. Лідерами по об'єму м'яса птиці, що експортується, є США та Бразилія, доля експорту яких у період з 2001 р. по 2006 р. поступово скорочується. Активна діяльність Бразилії по просуванню курятини на іноземні ринки, а також досягнуті у сфері санітарного контролю угоди з новими потенційними імпортерами сприяють розвитку бразильського експорту. У результаті країна повинна вийти на перше місце у світі по об'єму відвантажень курятини. У той же час підвищення курсу бразильського реалу та зростання витрат виробництва будуть негативно впливати на дохідність сектору, а отже, і на його конкурентоспроможність. Зростає роль Таїланду на світовому ринку курятини, що пояснюється досягнутим співвідношенням ціни та якості, яке переважає аналогічні показники конкурентів, таких як Бразилія й Китай. М'ясо курятини з Таїланду користується попитом на японському та європейському ринках, а також знаходить нових споживачів у країнах Африки та Ближнього Сходу.

Ціни на м'ясну продукцію на світовому ринку нестабільні. Вони постійно змінюються під впливом багатьох факторів: коливання попиту та пропозиції, ембарго або обмеження на імпорт даної продукції, цін на корма, епідемії захворювань великої рогатої худоби та домашньої птиці, державної підтримки галузі тваринництва в різних країнах. На сьогодні спостерігається зростання цін на свинину в ЄС унаслідок збільшення імпорту з США, в результаті чого американська свинина

стала більш конкурентоспроможною. У Німеччині прогнозується збільшення цін на 4,7% у зв'язку з очікуванням значного тиску на ринок нових країн-членів ЄС. Ціни на м'ясну продукцію в Данії знизились у середньому на 12,7%, відображаючи складну ситуацію на ринку м'яса. У Франції спостерігається зниження цін на 5,4%. Спостерігається підвищення цін на м'ясо у Великобританії на 0,6% [3].

Загалом, у період з 2002 по 2006 рр. найвищими були світові ціни на баранину і становили в середньому 4 дол. США за кг. Світові ціни на яловичину стабільно зростали протягом 4-х років. У період з 2002 р. по 2005 р. вони підвищились на 0,47 дол. США/кг. і лише у 2006 р. спостерігається незначне зниження світової ціни на даний вид м'ясної продукції – на 0,13 дол. США/кг. Щодо світових цін на м'ясо птиці – з 2002 по 2004 рр. спостерігалась тенденція до їх підвищення (у середньому на 0,30 дол. США/кг.), а в наступні два роки відбулось зниження світової ціни на 0,17 дол. США/кг. У цілому ж, середньорічна світова ціна на м'ясо птиці у 2006 р. зросла на 0,16 дол. США/кг. у порівнянні з 2002 р. і становила 1,5 дол. США/кг. У період з 2002 по 2006 рр. ціна на м'ясо свинини на світовому ринку в середньому складала 1,4 дол. США/кг (рис.1).

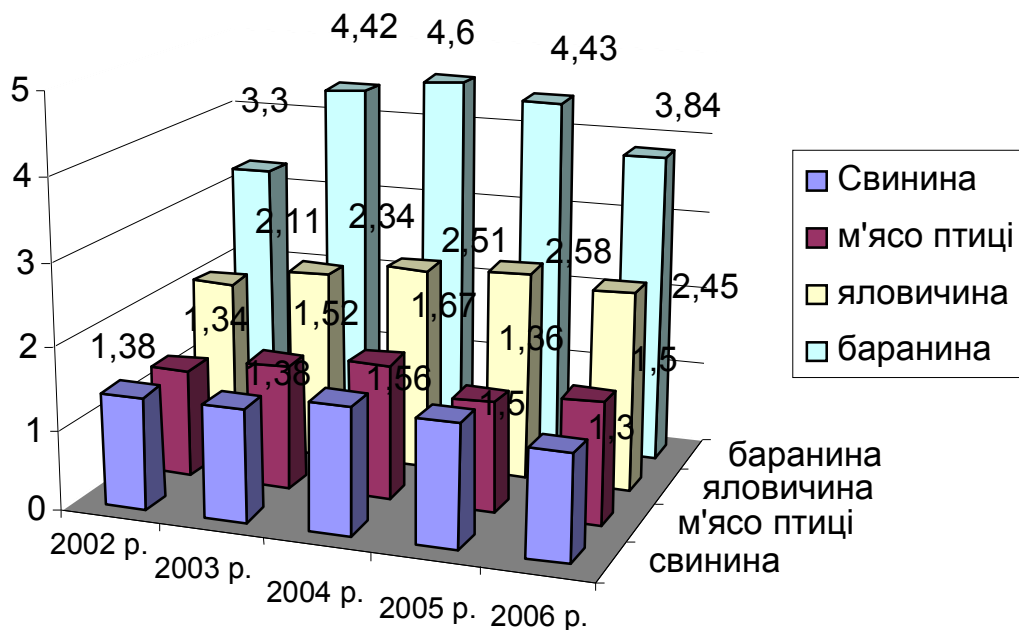

Рисунок 1. Динаміка світових цін на м'ясну продукцію в період з 2002 по 2006 рр., дол. США/кг

Рівень цін на м'ясо на вітчизняному ринку залежить від кон'юнктури світового ринку, як найбільш імпортозалежного, коливання курсу гривні до долара США, сезонного збільшення пропозиції, платоспроможного попиту.

У період існування Радянського Союзу галузь тваринництва України постійно нарощувала обсяги виробництва в умовах центра-

лізованого забезпечення матеріально-технічними ресурсами та збуту продукції. Ситуація кардинально змінилась з набуттям Україною незалежності. Аналіз динаміки виробництва м'яса за 1995-2005 роки дозволяє зробити висновок, що загальна тенденція до скорочення сільськогосподарського виробництва, на жаль, характерна і для виробництва м'яса. Так, за 1990-2006 рр. загальний об'єм вирощування й реалізації худоби та птиці в живій масі скоротився в 2,9 та 2,7 рази відповідно. У 2006 р. показник вирощування худоби та птиці по всіх категоріях підприємств склав 2228 тис.т. Для порівняння: у 1990 р. даний показник становив 6465 тис.т.

В умовах перехідної економіки вітчизняні господарства переорієнтовувалися на виробництво рентабельнішої продукції рослинництва і різко скоротили виробництво збиткової продукції тваринництва. У результаті структурних змін частка м'яса яловичини й телятини зменшилася з 51,7% в 1995 р. до 35,2% в 2006 р., баранини й козлятини з 1,7% до 1%, свинини з 35,25% до 30,9%, кролів з 0,8% до 0,7%. У той же час частка м'яса птиці зросла з 10,2% в 1995 р. до 31,2% в 2006 р. і конини з 0,3% до 0,9% відповідно. Серед причин можна відзначити значне скорочення вітчизняної сировинної бази за певними сортами м'яса та загальну тенденцію до збільшення споживання нежирних сортів, передусім птиці. До того ж одночасно збільшувався попит на м'ясо птиці через порівняно низькі роздрібні ціни.

Виробництво м'яса в Україні в 2005 р. у порівнянні з 1990 р. скоротилось на 65,5%, а виробництво ковбасних виробів – на 55,7%. У 2006 р. виробництво м'яса збільшилось на 19% порівняно з 2005 р. і досягло 700 тис.т. У забійній вазі виробництво м'яса в Україні в господарствах усіх категорій у 2006 р. становило 1749, 4 тис. т., що на 152,4 тис.т. більше ніж у 2005 р. Рівень споживання м'яса та м'ясопродуктів в Україні на душу населення збільшився на 2,4 кг. і склав 41,5 кг. у 2006 р. [4]. Але зазначене зростання спостерігається не за всіма напрямками тваринництва, що свідчить про досить непросту ситуацію в цій сфері.

М'ясопереробна галузь останнім часом працює в складних умовах, що пов'язано, перш за все, із дефіцитом сировини, його високою вартістю. Це, у свою чергу, призводить до зростання собівартості виробництва й зростання ціни готової продукції. Враховуючи, що платоспроможність населення в цілому невисока, підприємства вимушені скорочувати виробництво товарів дорогої цінової групи і розширювати виробництво дешевих товарів, вносити зміни в рецептуру й асортимент готової продукції.

Курс на форсовану приватизацію охопив великі тваринницькі комплекси, птахофабрики, комбікормові заводи, фабрики з виробництва білково-вітамінних добавок. Робота цих підприємств вийшла з-під контролю держави, внаслідок чого значно скоротилися обсяги виробництва. Це призвело не тільки до зменшення, а й до погіршен-

ня структури та якості кормової бази. Низька якість кормів та незбалансованість кормових раціонів призводять до їх значних витрат. За даними Міністерства аграрної політики, у 2005 р. середні витрати кормів на виробництво 1 ц. приросту великої рогатої худоби склали 14,33 корм. од., а на 1 ц. приросту свиней – 9,7 корм.од. Враховуючи те, що у 2005 р. у витратах на виробництво м'ясної продукції корми склали 73,2% (у т.ч. покупні – 41,9%), стає зрозумілим їх значний вплив на підвищення собівартості м'ясної продукції. Різке зменшення обсягів виробництва продукції, скорочення поголів'я тварин і зниження їх продуктивності зумовлено невідповідністю обсягів, структури та якості кормів із наявністю і потенційною продуктивністю худоби. За останні роки забезпеченість кормами в тваринництві становить лише 53-65%.

Як позитивний момент слід відмітити постійне збільшення індексу продуктивності виробництва, та все ж загальний економічний стан підприємств є нестабільним (табл. 3). У період з 2003 по 2006 рр. кредиторська заборгованість українських підприємств м'ясної промисловості зросла на 44,8%. Середня рентабельність виробництва яловичини та свинини складає приблизно 3-4% [5].

Таблиця 3 – Основні показники діяльності підприємств м'ясної промисловості в період з 2003 по 2006 рр.

Показники	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	Відхилення 2006 р. (+,-) від 2003 р.
Кількість м'ясопереробних підприємств, одиниць	1184	1225	1179	1177	-7
Індекс продуктивності м'ясної промисловості, %	13	126,1	115,3	84,8	71,8
Обсяг виробленої промислової продукції, млн.грн.	3834,4	5626,4	8269,1	7910,0	4075,6
Кредиторська заборгованість, млн.грн.	660	736,7	1072,6	956,2	296,2
Чистий прибуток, млн.грн.	-35,7	33,1	-55,4	-39,3	-3,6
Рівень рентабельності м'ясопереробних підприємств, %	1,3	2,7	0,8	0,8	-0,5
Кількість збиткових підприємств, одиниць	433	437	449	439,7	6,7
Питома вага збиткових підприємств, %	36,6	35,7	38,1	37,4	0,8

Однією з причин скорочення обсягів виробництва, зниження ефективності сільського господарства є різке порушення еквівалентності обміну між сільським господарством і сферами, що обслуговують його. Диспаритет цін особливо негативно впливає на тваринництво як найбільш трудомістку галузь. Для вирівнювання економічних

умов господарювання та функціонування всіх галузей необхідно розробити паритетні ціни на продукцію, в основу яких покласти єдину норму прибутку. Якщо ж немає можливості регулювати ціни, тобто підвищити їх на тваринницьку продукцію, то в обов'язковому порядку (як це роблять в інших країнах) необхідно дотувати її виробництво для забезпечення 30-відсоткового рівня рентабельності.

Криза у тваринництві України позначилася й на роботі підприємств м'ясної промисловості. За роки становлення ринкової економіки основні виробничі потужності м'ясопереробної промисловості скоротилися в 2 рази, з 123 великих м'ясокомбінатів залишилося в робочому стані 64, та й ті завантажені на 15-40% їхніх виробничих потужностей. У той же час, з'явилося до 2,5 тис. малих цехів, продукція яких не завжди відповідає встановленим нормативам.

Проблеми м'ясної галузі стають ще актуальнішими у зв'язку з прагненням України вступити до СОТ та опублікуванням Міжнародною системою стандартизації ISO нового стандарту ISO 22000-2005 "Системи управління безпечністю харчових продуктів – Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюжка". В Україні не існує іншої рівноцінної альтернативи розробці та використанню законодавчих документів, що регламентують питання якості й безпеки харчової продукції згідно з міжнародними стандартами. У випадку, якщо держава продовжуватиме ігнорувати міжнародні системи стандартів, насамперед НАССР, очікується, що зі вступом до СОТ в Україні можуть бути закриті три чверті переробних підприємств [6].

Характеристика показників експорту, імпорту та балансу зовнішньої торгівлі в сфері м'ясної промисловості України за період з 1996 по 2006 рр. наведені на рис.2.

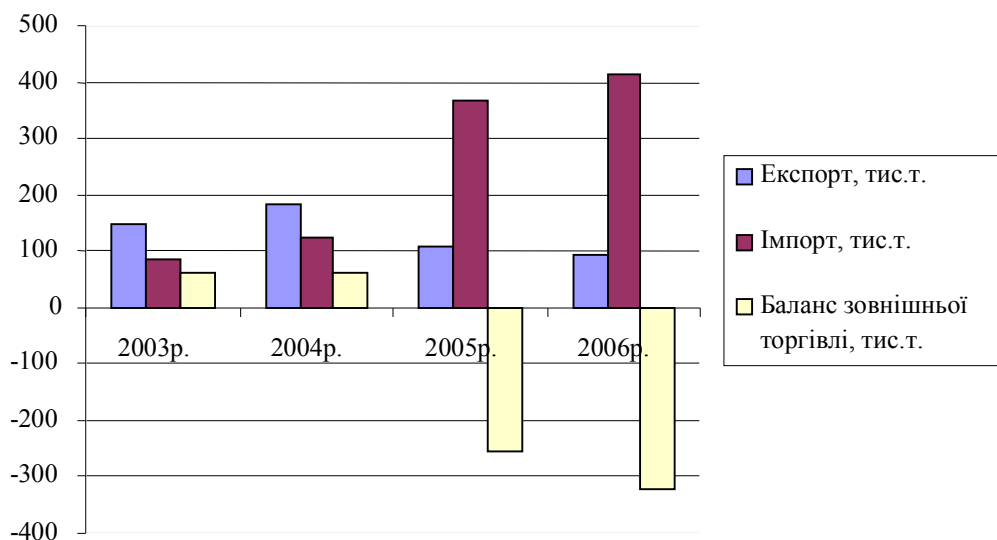

Рисунок 2. Показники зовнішньоторговельної діяльності України у сфері м'ясної промисловості

Унаслідок скорочення експорту яловичини й окремих видів продуктів переробки м'яса, а також збільшення поставок живих свиней, готових м'ясопродуктів у зовнішньоторговельному обігу м'яса та м'ясопродуктів України спостерігається й надалі очікується негативне сальдо. Обсяги, структуру та вартість офіційного імпорту м'ясних продуктів в Україну у 2006 році відображено в таблиці 4. За експертними оцінками неофіційний імпорт м'яса в Україну перевищує обсяги офіційного в 3-4 рази.

Таблиця 4 – Імпорт м'ясних продуктів в Україну у 2006 році за основними видами та митною вартістю

Код ТН ЗЕД	Найменування	Кількість, тис. тонн	Вартість, тис. дол США	Митна вартість 1 тонни	
				дол. США	грн.
200000000	М'ясо та харчові нутрощі(субпродукти)	231,2	161342	697,7	3523
201000000	Яловичина свіжа або охолоджена	1,5	11,8	800,1	4041
202000000	Яловичина, морожена	19,3	15713	815,4	4118
203000000	Свинина свіжа охолоджена або морожена	47,2	71364	1512	7636
206000000	Субпродукти	4,3	3288	762	3851
207000000	М'ясо та харчові субпродукти свійської птиці	151,9	64825	427	2156

З огляду на несприятливі фактори впливу на стан м'ясної галузі (пташиний грип, нестабільність цін на енергоносії й комбікорми, цінова політика відносно м'яса, проблеми зі збутом української продукції на зовнішньому ринку, нелегальний імпорт м'яса й м'ясопродуктів, нестабільність у зовнішній торгівлі з Росією й ін.), а також недостатньо розвинену ринкову інфраструктуру й недосконалу регуляторну політику на ринку, говорити про якісь значні досягнення в цьому сегменті ринку поки ще рано. На сьогодні реальні сполучення фактів, що створюють основу для успішної міжнародної конкуренції, робить перспективу виходу на нові зовнішні ринки досить слабкими, оскільки немає власної можливості забезпечити матеріально-технічну базу в галузі й підняти статус аграрного сектору до міжнародних стандартів. Поки що Україна не має реальних можливостей для створення гідної конкуренції передовим світовим експортерам м'яса та м'ясної продукції, а отже, політика у тваринницькій галузі має бути спрямована на те, щоб наситити внутрішній ринок, зберегти традиційні зовнішні ринки і забезпечити продовольчу безпеку країни.

Виведення тваринництва з кризового стану й забезпечення підвищення продуктивності виробництва м'ясної продукції повинно здійснюватися через низку поступових кроків. У першу чергу, необхідно зупинити спад виробництва м'яса, що безпосередньо залежить від еко-

номічної ситуації у країні. Суттєвим чинником є нарощування потужностей підприємств комбікормової промисловості, суцільна модернізація й перехід на нові технології у виробництві й переробці, удосконалення економічних, технологічних, організаційно-господарських зв'язків між господарствами і промисловими підприємствами, створення сприятливих умов для залучення інвестицій у галузь.

Наступним кроком має стати освоєння запланованих обсягів виробництва м'яса й закладення основи для структурної зміни м'ясних ресурсів. Необхідно встановити для виробників сировини граничні закупівельні ціни на м'ясосировину, які забезпечували б відшкодування витрат виробництва й отримання прибутку. Також необхідно удосконалити взаємовідносини між виробниками м'ясної сировини та переробними підприємствами. Це досягається шляхом створення асоціацій на акціонерній основі з організацією фірмової торгівлі, що забезпечить зниження роздрібною ціни на м'ясну продукцію. Суттєвим чинником є організація переробки м'яса на давальницьких умовах, коли виробник, як власник кінцевої продукції, може використовувати її на свій розсуд. Необхідним є створення умов щодо виходу безпосереднього товаровиробника на внутрішній та зовнішній ринки збуту, оминаючи посередницьку ланку.

Висновки і пропозиції. Таким чином, проведені дослідження показали, що спад виробництва та зниження ефективності тваринництва обумовлюється відсутністю нормальних економічних відносин, зваженої політики та ефективного механізму господарювання. За існуючих економічних відносин збитків зазнають сільські товаровиробники, які втратили зацікавленість у збільшенні виробництва продукції, внаслідок чого програє держава в цілому. До чинників, що призвели до кризового стану м'ясну галузь України, можна віднести зростання імпорту м'яса та м'ясопродуктів, особливо контрабандного і без сплати мита через вільні економічні зони; здійснення товарообміну переважно за допомогою посередників, які у сфері збуту продукції привласнюють значну частину прибутку товаровиробника.

Комплексна реалізація вищенаведених задач дасть змогу вивести галузь тваринництва та м'ясопереробну промисловість на рівень забезпеченості населення м'ясом і м'ясопродуктами за нормами споживання, а також створить передумови для формування та реалізації потужного експортного потенціалу.

Перспектива подальших досліджень. Беручи до уваги той факт, що м'ясна галузь є зоною високого ризику і залежить від багатьох факторів, а ситуація на ній є мінливою і потребує постійного моніторингу, тому за доцільне вбачається проведення в майбутньому в даному напрямі більш ґрунтовного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Сельскохозяйственные товары: На мировом рынке мяса. // БИКИ. – 2005 г. – № 12. – С 8-10.
2. Перспективы развития рынка мяса и мясопродуктов до 2008 г. // КОРИНФ. – 2004 г. – (№6). – С 10-11.
3. Прогноз развития мирового рынка мяса на 2006 г. // БИКИ. – 2006 г. – 9 янв. (№1). – С 10-11.
4. Ряполов К., Татаренко Г. Зима челобитных // Бизнес. – 2007. – № 10. – С. 140-141.
5. Рынок мяса и мясных продуктов Украины // Мясное дело. – 2006. – № 8. – С 10-20.
6. Мороз С.М. Основні тенденції розвитку м'ясної галузі в Україні // Економіка АПК. – 2006. – № 6. – С. 97-105.
7. Месель-Веселяк В.Я., Мазуренко О.В. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України / Під наук. ред. акад. УААН П.Т. Саблука – К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2004. – 198 с.
8. Рынок мяса и мясных продуктов Украины // Мясное дело. – 2005. – № 5. – С8-17.
9. Дикаленко М., Московчук Э. Год свиньи // Бизнес. – 2007. – № 8. – С. 136-137.
10. Топіха В. Аналіз ринку м'яса в Україні / В. Топіха. // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – №2. – С 71-75.

УДК 339.924(4):338.436(477)

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ
МОДЕЛІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ**

**Т.О.ЗІНЧУК – к.е.н, докторант, ДУ „Інститут економіки
і прогнозування НАН України”, м.Київ**

Постановка проблеми. Діалектика західноєвропейських процесів формує принципові засади розвитку аграрного сектору України, зважаючи на загальноновизнану стратегічну мету – входження її до складу Європейського Союзу. Неухильність та поступовість євроінтеграційного курсу України спричинено поглибленням глобальних процесів світової економіки та міжнародного поділу праці, стрімким зростанням кількості країн, якими активно застосовуються інтеграційні механізми в економічній політиці, посиленням багатофункціональної ролі сільського господарства у практиці західноєвропейської інтеграції.

Тривала внутрішня та зовнішня відірваність сільського господарства України від розвинених країн світу, викривлення сутності ринкових реформ, втрата продовольчої безпеки та безпосередня залежність продовольчого забезпечення від імпорتنих поставок примусили її до активного пошуку шляхів подальшого розвитку та засобів формування міжнародно конкурентоспроможної національної аграрної економіки. Більш загрозливою для України виявилася не просто неконкурентоспроможність сільськогосподарської продук-